

studenten 592 Russen. Het aantal Bulgaren, Rumenen, Grieken en Turken neemt sterk af: van 451 in 1897 tot 187 in 1909.

G. BERNARD SHAW OVER STAATSGENEESKUNDE. — In de Medico-Legal Society te Londen heeft G. BERNARD SHAW de socialisatie der geneeskunst aanbevolen. De gemiddelde dokter, zegt hij, is zoo arm, dat het verontrustend en vernederend is, en daarom is hij „een gevaarlijk man”. Hij mag niet wetenschappelijk eerlijk zijn met zijn patiënten; dan zouden zij hem bedanken. Maar hij is zoo eerlijk als hij kan zijn. In het meelevan met de dwalingen van het publiek verleert hij wat hij heeft geleerd. Door het stelsel van vrije mededinging ziet men de lieden van zeer groote bekwaamheid hun tijd verspillen aan beuzelarijen, terwijl marktschreeuwers geroepen worden tot werk dat boven hun macht is. Socialisatie van het werk zou dit alles verbeteren. De geneeskundige als staatsambtenaar zou niet beoordeeld worden naar de grillen van het publiek, maar naar de sterftestatistiek in zijn district (!). Hij zou zich gemakkelijk kunnen onthouden van de kwakzalverij, waartoe de arts thans als het ware wordt genoodzaakt (*Hospital*) Alles natuurlijk voor SHAW's rekening.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

HET AANTAL SANATORIA VOOR TUBERCULOSE IN DUITSCHLAND.

Aan de Redactie van het Nederl. Tijdschr. voor Geneesk.

Mijn *Geneeskundig Blad* over „de waarde der sanatoria” heett, ook in de kolommen van dit *Tijdschrift*, heel wat kritieken uitgelokt. Het oordeel laat ik met vertrouwen over aan hen, die onbevooroordeeld en aandachtig mijn betoog gelezen hebben of nog zullen lezen. Doch uwe „briefwisseling” in het laatst verschenen nummer van het *Tijdschrift*, die bij uwe lezers den indruk zou kunnen wekken, dat ik, in mijn *Geneeskundig Blad* sprekende over het groot aantal sanatoria in Duitschland en over de schatten gelds daaraan ten koste gelegd, mij aan een grove fout in de door mij opgegeven getallen zou hebben schuldig gemaakt, noopt mij u een plaatsje te vragen voor enkele opmerkingen.

Ik heb in mijn *Geneeskundig Blad* bij de opgave van de getallen der sanatoria ook de bron genoemd, waaruit ik die putte, namelijk: het boek van A. GROTJAHN. Voor mijn lezers moest het dus duidelijk zijn, dat mijn desbetreffende cijfers dateerden van den tijd, waarop dat boek verscheen. Uit het door dr. MOUTON aan dr. VAN SPANJE, naar aanleiding van diens boekaankondiging, gericht schrijven blijkt nu eenvoudig slechts, dat het aantal der sanatoria in Duitschland sedert het verschijnen van GROTJAHN's boek nog iets is toegenomen, en dat ik dus in mijn geschrift een nog iets grooter aantal had kunnen noemen.

Bovendien moet ik er de aandacht op vestigen, dat de door dr. VAN SPANJE aan mijn *Geneeskundig Blad* ontleende cijfers betreffende het aantal der volkssanatoria niet juist zijn overgenomen: 37 in plaats van 87. Het doet mij leed, dat gij, alvorens aan de lezers van het *Tijdschrift* mede te deelen, dat dr. VAN SPANJE zijn cijfers aan mijn *Blad* ontleende, de juistheid van zijn citaat niet hebt gecontroleerd.

Leiden, 28 Maart 1909.

W. NOLEN.